

Asia: VN/25273/2024

HUS-yhtymän lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain muutoksesta (Sosiaali- ja terveysministeriön järjestämä kuulemistilaisuus 25.9.2024)

HUS-yhtymä kiittää mahdollisuudesta lausua Lain sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta sekä 52 ja 56§:n muuttamisesta.

Yleisellä tasolla pidämme esitettyjä lakimuutoksia perusteltuina. Seuraavaksi otamme yksityiskohdaisemmin kantaa esitettyihin muutoksiin.

Valvontalain 5§:n väliaikainen muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan valvontalain 5§:n tilapäistä muuttamista niin, että yksityiset elinkeinoharjoittajat ja verrattavassa asemassa olevat pienet palveluntuottajat voisivat aloittaa toimintansa tai muuttaa aiemmin rekisteröityä toimintaansa ennen lain mukaista rekisteröintipäätöstä. Poikkeus koskisi vain rekisteröintipäätöksen odottamisvelvollisuutta ennen toiminnan aloittamista tai muuttamista. Oikeus tuottaa sosiaali- ja terveystalvotuksia edellyttäisi kuitenkin edelleen rekisteröintipäätöstä, jolloin hylkäävä rekisteröintipäätös lopettaisi oikeuden jatkaa päätöksen alaista toimintaa ja uuteen hakemukseen sovellettaisiin tavallista palveluntuottajan rekisteröintiä koskevaa menettelyä (t.s. rekisteröintipäätöstä odotettava ennen toiminnan aloittamista). Esitystä perustellaan elinkeinon harjoittamisen mahdollistamisella rekisteröintimenettelyn kestäessä. Lakimuutos koskisi vain palveluntuottajia, joiden henkilöstö on enintään yksi eikä palveluntuottajan oikeudellisella muodolla olisi merkitystä. Säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi myös lain voimaan tullessa vireillä oleviin hakemuksiin ja esityksen mukaan säännös olisi voimassa vuoden 2025 loppuun saakka.

HUS-yhtymä suhtautuu positiivisesti ehdotukseen sallia tilapäisesti yksityisen ammatinharjoittajan toiminnan aloittaminen tai toiminnan muuttaminen hakemuksen tekemisen jälkeen ennen varsinaista rekisteröintipäätöstä. Muutoksella olisi oletettavasti myönteisiä vaikutuksia myös HUS-yhtymän toimintaan muun muassa paremman terapeuttien saatavuuden myötä.

Esityksessä ehdotetaan valvontalain 5§:n väliaikaista muuttamista vuoden 2025 loppuun saakka. Koska vuoden 2026 alussa hakemusten käsittelyn on tarkoitus siirtyä tuolloin aloittavalle uudelle valtakunnalliselle valvontavirastolle, HUS-yhtymä toivoo harkittavan pidempää valvontalain 5§n 3 momentin voimassaoloa rekisteröinnin ruuhkautumisen ehkäisemiseksi.

Valvontalain 52 ja 56§:n muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan julkisten palvelutuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinnin siirtämistä vuodelle eteenpäin vuoden 2027 alkuun. Lain vaatimat tiedot tulisi siis antaa 31.12.2026 mennessä ja tietojen tallentaminen Soteri-rekisteriin olisi maksutonta 31.12.2029 saakka. Siirtoa perustellaan rekisteröintimenettelyn kehittämisen ja vakiinnuttamisella ennen 2026 alkua, jolloin hakemusten käsittelyn on tarkoitus siirtyä uudelle valtakunnalliselle Lupa- ja valvontavirastolle.

HUS-yhtymä kannattaa julkisten palveluntuottajien rekisteröinnin siirtämistä vähintään vuoden 2028 alkuun, jotta rekisteröinnin siirtyminen vuonna 2026 aloittavalle uudelle valtakunnalliselle valvontavirastolle ja julkisten palveluntuottajien rekisteröintiin liittyvä neuvonta- sekä ohjaustarve eivät aiheuttaisi uudelleen rekisteröinnin ruuhkautumista.

Samassa yhteydessä, kun valvontalaki avataan, tulisi kriittisesti arvioida myös sitä, onko kaikki kerättävä tieto tosiasiallisesti tarpeellista käytännön valvontatoiminnassa. Valvovien viranomaisten antamat Soteri-rekisteröinnin laajat ja yksityiskohtaiset vaatimukset aiheuttavat julkisille organisaatioille huomattavasti lisää hallinnollista työtä ja kustannuksia. Julkisten organisaatioiden resurssit ovat jo ennestään tiukoilla ja rahoitus riittämätön. Tässä tilanteessa tulisi pyrkiä kaikkiin keinoihin keventämään hallintoa ja pohtimaan hyvin kriittisesti jokaisen julkisorganisaatioille annettavan uuden hallinnollisen tehtävän tosiasiallista tarvetta. Ensisijaisena tavoitteena tulee olla mahdollisimman suuren työpanoksen mahdollistaminen suoraan potilastyöhön, eikä lisätä organisaatioiden hallinnollista taakkaa. Vähintään seuraavat näkökohdat tulee huomioida lain jatkovalmistelussa ja siihen liittyvässä hallinnollisessa ohjauksessa: 1) tietojen minimointiperiaate ja tiedon relevanssi (esimerkiksi, onko palvelupisteen tarkka henkilöstörakenne tai vastaavan lääkärin ansioluettelo valvontatoiminnassa tarpeellinen tieto), 2) tiedon ajantasaisuus (esimerkiksi henkilöstörakenteen ja alihankkijaluetteloiden ylläpitäminen lain vaatimassa muodossa osalta tuottaa runsaasti uutta hallinnollista työtä erityisesti suurille palveluyksiköille), 3) julkisen tietopalvelun osalta tulee huomioida sensitiivisten tietojen väärinkäyttöpotentiaalia valmius- ja varautumisnäkökulmasta.

Asiassa tulee esiin myös valvontalain yksi keskeinen haaste, joka on se, että sama lainsäädäntö koskee sekä sosiaali- että terveydenhuoltoa, ja kaikkia eri palveluntuottajia niiden koosta riippuen, aina yksittäisestä ammatinharjoittajasta kymmenien tuhansien työntekijöiden kokoisiin organisaatioihin. Rekisteröintiprosessi on tehty pienten sosiaalipuolen toimijoiden valvonnan lähtökohdista, eikä se sovellu suurten julkisten terveydenhuoltotoimijoiden toiminnan kuvaamiseen ja valvontaan. Koska tätä palvelutuotannon monimuotoisuutta ei ole laissa huomioitu käytännössä lainkaan, samojen lainsäädännössä annettujen vaatimusten ulottaminen kaikkiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoihin on erittäin haasteellista, ja käytännössä vaatimukset kohtelevat palveluntuottajia päinvastaisesta tarkoituksesta huolimatta hyvin eriarvoisesti.